

MARK LEVI

*Sve što smo
prečitali*

Prevela s francuskog
Gordana Breberina

■ Laguna ■

Naslov originala

Marc Levi

TOUTES CES CHOSES QU'ON NE S'EST PAS DITES

Copyright © 2008 Editions Robert Laffont/Susanna Lea
Associates

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Za Polinu
i
Luja*

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

„Postoje dva načina da
proživite život: kao da ništa
nije čudo i kao da je sve čudo.“

Albert AJNŠTAJN

1.

„Dakle, kako ti izgledam?“

„Okreni se i pusti da te pogledam.“

„Stenli, već pola sata me odmeravaš od glave do pete, ne mogu više da stojim na ovom podijumu.“

„Skratio bih je. Bilo bi šteta da sakrijemo takve noge!“

„Stenli!“

„Želiš li, dušo, moje mišljenje ili ne? Okreni se još jednom da te vidim spreda. Kao što sam i mislio: nema nikakve razlike između dekoltea i izreza na leđima. Ako se umažeš, treba samo da je okreneš... Spreda, otpozadi, isto ti se hvata!“

„Stenli!“

„Užasava me pomisao da kupuješ venčanicu na rasprodaji. Kad je već tako, mogla si da je naručiš i preko interneta! Želela si moje mišljenje? E pa, dobila si ga.“

„Žao mi je, ali sa platom grafičke dizajnerke ne mogu sebi da priuštim nešto bolje.“

„Umetnice, princezo! Oh bože, grozim se tog rečnika XXI veka.“

„Ja radim na kompjuteru, Stenli, a ne sa bojicama!“

„Moja najbolja prijateljica crta prekrasne likove i udahnuje im život. Dakle, bez obzira na to da li radi na kompjuteru ili ne, ona je umetnica, a ne grafička dizajnerka. Zar s tobom čovek stvarno mora oko svega da se raspravlja!?“

„Skraćujemo li je ili je ostavljamo ovako?“

„Pet centimetara! I treba je malo prepraviti kod rukava i suziti u struku.“

„Dobro, shvatila sam, ova haljina ti se nimalo ne sviđa.“

„Nisam to rekao!“

„Ali to misliš.“

„Dozvoli mi da učestvujem u troškovima i hajdemo kod Ane Majer. Poslušaj me bar jednom, preklinjem te!“

„Haljina od deset hiljada dolara? Potpuno si skrenuo! To ni ti ne možeš sebi da priuštiš. Osim toga, to je samo venčanje, Stenli.“

„Tvoje venčanje!“

„Znam“, uzdahnu Džulija.

„S obzirom na njegovo bogatstvo, tvoj otac je mogao...“

„Poslednji put sam videla oca dok sam stajala na semaforu, on je bio u kolima koja su se kretala niz Petu aveniju... pre šest meseci. Kraj priče!“

Džulija slegnu ramenima i siđe s podijuma. Stenli je zadržao, uhvativši je za ruku, pa je zagrli.

„Draga moja, tebi bi sve venčаницe na ovom svetu predivno stajale, ali ja hoću da tvoja bude savršena. Zašto ne zamoliš budućeg muža da ti je kupi?“

„Zato što Adamovi roditelji već plaćaju svadbu i prijatnije bih se osećala kad se u njegovoj porodici ne bi pričalo da se ženi Pepeljgom.“

Stenli prođe lakim korakom kroz prodavnicu i priđe odeći na držaču pored izloga. Prodavci i prodavačice, nalakćeni na

pult na kome je bila kasa, nešto su žustro razgovarali i uopšte ne obratiše pažnju na njega. On zgrabi jednu usku haljinu od belog satena i vrati se do Džulije.

„Probaj ovo. Da nisam čuo ni reč!“

„To je broj trideset šest, Stenli, nema šanse da se uvučem u to!“

„Šta sam maločas rekao?!“

Džulija prevrnu očima i krenu ka kabini koju joj je Stenli pokazivao prstom.

„Ovo je broj trideset šest, Stenli!“, reče ona udaljavajući se.

Nekoliko minuta kasnije zavesa se pomeri isto onako naglo kako je i navučena.

„Konačno nešto što liči na Džulijinu venčanicu“, uzviknu Stenli. „Smesta se vraćaj na podijum.“

„Da nemaš možda neku dizalicu pomoću koje bi me podigao? Ako savijem nogu u kolenu...“

„Fenomenalno ti stoji!“

„I ako pojedem jedan minjon, šavovi će popucati.“

„Niko ne jede na dan svog venčanja! Treba samo malo da se popusti preko grudi i izgledaćeš kô kraljica! Misliš li da bismo ovde mogli da pronađemo nekog prodavca? Ovo je stvarno neverovatno!“

„Ja bih morala da budem nervozna, a ne ti!“

„Nisam nervozan, nego užasnut zato što četiri dana pre svadbe moram da te vučem kako bi kupila venčanicu!“

„U poslednje vreme nisam dizala glavu od posla! Adamu nećemo ovo pominjati, jer mu se već mesec dana kunem da je sve spremno.“

Stenli uze jastuče sa pribadačama ostavljeno na naslonu jedne fotelje i kleknu kraj Džulije.

„Tvoj muž nije ni svestan kakva ga je sreća zadesila. Prelepa si.“

„Prestani više sa zajedljivim primedbama na Adamov račun. Uostalom, šta mu to zameraš?“

„Liči na tvog oca...“

„Pričaš gluposti. Adam nema ničeg zajedničkog s njim. Uostalom, on ga mrzi.“

„Adam mrzi tvog oca? Poen za njega.“

„Ne, moj otac mrzi Adama.“

„Tvoj otac je oduvek mrzeo svakoga ko bi ti se približio. Da si imala psa, ugrizao bi ga.“

„Grešiš, da sam imala psa, on bi sigurno ugrizao mog oca“, reče Džulija kroz smeh.

„Ne, nego bi tvoj otac ugrizao psa!“

Stenli ustade i uzmaknu nekoliko koraka ne bi li osmotrio svoje delo. Onda zavrte glavom i duboko udahnu.

„Šta je sad opet?“, upita ga Džulija.

„Savršena je. U stvari, ti si savršena. Samo još da je popravim u struku, pa ćeš konačno moći da me častiš ručkom.“

„U restoranu po tvom izboru, dragi moj Stenli!“

„Po ovako sunčanom vremenu, odgovaraće mi prva terasa. Pod uslovom da je u hladu i da prestaneš da se mrdaš kako bih mogao da završim ovu... skoro savršenu haljinu.“

„Zašto 'skoro'?“

„Na rasprodaji je, dušo!“

Prodavačica koja je tuda prolazila upita ih da li im je potrebna pomoć. Stenli joj odmahnu rukom.

„Misliš da će doći?“

„Ko?“, upita Džulija.

„Tvoj otac, šašavice!“

„Prestani da pričaš o njemu. Rekla sam ti da mi se već mesecima ne javlja.“

„To, ipak, ne znači da...“

„Neće doći!“

„Da li si se ti njemu javila?“

„Odavno sam prestala da pričam o svom životu očevom ličnom sekretaru zato što je tata na putu ili na sastanku i nema vremena da razgovara sa ćerkom.“

„Valjda si mu poslala pozivnicu?“

„Jesi li završio?“

„Samo još malo! Nalik ste na neki stari bračni par. On je ljubomoran. Svi očevi su ljubomorni! Proći će ga.“

„Prvi put te čujem da ga braniš. Osim toga, ako smo stari bračni par, onda smo već godinama razvedeni.“

Iz Džulijine tašne odjeknu pesma „I Will Survive“.* Stenli je upitno pogleda.

„Hoćeš da ti dodam telefon?“

„To je sigurno Adam. Ili me zovu s posla...“

„Ne mrdaj, upropastićeš mi sav trud, dodacu ti ga.“

Stenli zavuču ruku u prijateljičinu tašnu, izvadi mobilni i pruži joj ga. Glorija Gejnor istog trenu začuta.

„Prekasno!“, uzdahnu Džulija pogledavši broj telefona na displeju.

„Dakle? Adam ili posao?“

„Ni jedno ni drugo“, odgovori ona narogušivši se.

Stenli se upilji u nju.

„Igramo se rešavanja zagonetki?“

„Tatina kancelarija.“

„Pozovi ga!“

„Ne pada mi na pamet! Neka on mene pozove.“

„Pa upravo je to uradio, zar ne?“

„To je upravo uradio njegov sekretar, ovo je njegov broj.“

* Engl.: Preživeću. (Prim. prev.)

„Čekaš taj poziv otkako si poslala pozivnicu. Prestani da se ponašaš kô neko dete. Ljudi se četiri dana uoči venčanja trude da se što manje izlažu stresu. Hoćeš da ti izbije groznica, da se ospeš po vratu? Smesta ga pozovi!“

„Zato da bi mi Volas objasnio kako je mom ocu iskreno žao, biće u inostranstvu i, nažalost, neće moći da otkaže putovanje zakazano pre nekoliko meseci? Ili da je, kakav peh, odabrao baš taj dan za vrlo važan posao ili nešto slično?“

„Ili da je oduševljen što će doći na ćerkino venčanje, pa proverava da li će ga, uprkos njihovim nesuglasticama, ona smestiti za počasni sto!“

„Moj otac ne haje za počasti. Kad bi došao, najradije bi sedeo pored garderobe, pod uslovom da je za nju zadužena neka zgodna devojka!“

„Prestani da ga mrziš, Džulija, i pozovi ga. Uostalom, uradi kako hoćeš, posle ćeš celo venčanje provesti iščekujući njegov dolazak umesto da uživaš u tom trenutku.“

„Tako ću bar zaboraviti da ne smem ni da taknem minjone kako ne bih eksplodirala u haljini koju si izabrao!“

„Pobedila si, dušo!“, prošišta Stenli, pa se zaputi ka vratima prodavnice. „Ručaćemo nekog drugog dana, kad budeš bolje raspoložena.“

Džulija potrča za njim, umalo se ne spotakavši dok je silazila sa podijuma, i uhvati ga za rame. Ovoga puta ona njega stegnu u zagrljaj.

„Izvini, Stenli, nisam to htela da kažem, žao mi je.“

„Zbog onoga što si kazala o svom ocu ili zbog haljine, koju sam ja tako loše izabrao i prepravio? Skrenuću ti pažnju da se nijedan šav nije rašio ni prilikom tvog katastrofalnog silaska sa podijuma, niti prilikom jurnjave kroz ovu odvratnu prodavnicu!“

„Haljina je savršena, ti si moj najbolji prijatelj, nezamislivo mi je da me neko drugi odvede do oltara.“

Stenli je pogleda, pa izvadi iz džepa svilenu maramicu i obrisa joj vlažne oči.

„Stvarno želiš da prođeš kroz crkvu držeći podruku jednu ovakvu lujku ili je to najnovija svinjarija koju si smislila: da me predstaviš kao onog skota, svog oca.“

„Ne zanosi se, nemaš dovoljno bora da bi bio uverljiv u toj ulozi.“

„Ja sam to tebi dao kompliment, šašavice, previše sam te podmladio.“

„Stenli, želim da me ti predaš mužu! Ko bi to mogao da uradi osim tebe?“

On se nasmeši, pokaza na njen mobilni i reče blagim glasom:

„Pozovi oca! Idem da kažem onoj glupavoj prodavačici, koja, čini se, ne zna kako izgleda kupac, šta treba da uradi kako bi tvoja haljina bila spremna do sutra po podne, a onda konačno idemo na ručak. Odmah to uradi, Džulija, umirem od gladi!“

Stenli se okrenu i pođe prema kasi. Usput baci pogled na prijateljicu i vide da je, posle kraćeg premišljanja, ipak pozvala oca. Iskoristi priliku da neprimetno izvadi čekovnu knjižicu: plati haljinu i prepravku, dodavši i napojnicu, kako bi sve bilo spremno za četrdeset osam sati. Stavi račun u džep i vrati se do Džulije. Ona je upravo završila razgovor.

„I?“, upita on nestrpljivo. „Dolazi li?“

Džulija odmahnu glavom.

„Kakav je izgovor smislio da ne dođe?“

Džulija duboko udahnu i upilji se u Stenlija.

„Mrtav je!“

Neko vreme su se ćutke gledali.

„E pa, moram ti reći da mu je opravdanje besprekorno!“, prošaputa Stenli.

„Stvarno si kreten, da znaš!“

„Zbunjen sam, nisam to hteo da kažem, ne znam šta mi bi. Primi moje saučešće, dušo.“

„Ništa ne osećam, Stenli, uopšte ne osećam bol u grudima, ne plače mi se.“

„Doći će i to, ne sekiraj se, još nisi svesna.“

„Da, u pravu si.“

„Hoćeš li da pozoveš Adama?“

„Ne, neću sad, kasnije.“

Stenli zabrinuto pogleda prijateljicu.

„Nećeš da javiš svom budućem mužu da ti je otac upravo umro?“

„Umro je sinoć u Parizu. Njegovo telo će stići avionom, sahrana je za četiri dana“, dodade ona jedva čujnim glasom.

Stenli poče da računa na prste.

„U subotu?“, upita razrogačivši oči.

„Po podne, na dan mog venčanja...“, promrmlja ona.

Stenli ode do kase, zatraži da mu vrate ček i izvede Džuliju na ulicu.

„Ja tebe vodim na ručak!“

* * *

Njujork se kupao u zlatastoj junskoj svetlosti. Dvoje prijatelja krenuše Devetom avenijom ka francuskom restoranu *Pastis*, pravoj-pravcatoj instituciji u toj četvrti u jeku promena. Nekadašnja skladišta u Mitpeking distriktu* ustupila su

* Njujorška četvrt ranije poznata po klanicama. (Prim. prev.)

poslednjih godina mesto luksuznim prodavnicama i buticima najpoznatijih modnih kreatora. Otmeni hoteli i radnje nikli su kao pečurke posle kiše. Deo oko nekadašnje železničke pruge pretvoren je u zelenu površinu koja se pruža sve do Desete ulice. U prizemlju stare fabrike sad je prodavnica organske hrane, dok su se na spratovima smestile produkcijske kuće i reklamne agencije; Džulijina kancelarija se nalazila na petom spratu. Preuređena obala Hadsona vrvi od biciklista, džogera i zaljubljenih parova koji sede na klupama rasutim po Menhetnu iz filmova Vudija Alena. Već od četvrtka uveče posetioci iz susednog Nju Džersija hrle u ovu četvrt: prelaze na drugu obalu reke kako bi se šetali ili opustili u nekom od mnogobrojnih barova i restorana.

Kad su seli na terasu *Pastisa*, Stenli naruči dva kapućina.

„Trebalo je da pozovem Adama“, reče Džulija sa izrazom krivca.

„Misliš da je trebalo da mu javiš da ti je otac umro? U pravu si, trebalo je da ga obavestiš, u to nema nikakve sumnje. Ali ako hoćeš da mu kažeš da treba odložiti venčanje, javiti svešteniku, organizatoru venčanja, svatovima i, naravno, njegovim roditeljima, onda to može još malo da sačeka. On trenutno mašta, pusti ga još jedan sat, nemoj da mu upropastiš dan. Osim toga, ucveljena si, to ti daje sva prava, iskoristi ih!“

„Kako to da mu saopštim?“

„Draga moja, valjda će shvatiti da je vrlo teško sahraniti oca i venčati se istog popodneva. Mada osećam da te privlači ta ideja, to bi bilo prilično nepristojno. Ali kako je tako nešto moglo da se desi? Gospode bože!“

„Veruj mi da bog nema nikakve veze s tim, Stenli, moj otac je sam odabrao taj datum.“

„Ne verujem da je rešio da umre sinoć u Parizu samo da bi ti pokvario venčanje. Doduše, priznajem da je pokazao istančan ukus prilikom izbora mesta!“

„Nisi ga poznao. Sposoban je na sve samo da mi napakosti!“

„Popij kapučino, uživaj u suncu, a onda ćemo pozvati tvog bivšeg budućeg muža.“

2.

Točkovi boinga 747 Er Fransa zaškripaše na pisti aerodroma *Džon Fildžerald Kenedi*. Džulija je kroz velike prozore centra za opštu avijaciju posmatrala kako se dugi kovčeg od mahagonija spušta pokretnom trakom od prtljažnika aviona do mrtvačkih kola na pisti. Policajac je upravo došao po nju u čekaonicu. U pratnji očevog sekretara, verenika i najboljeg prijatelja, ona uđe u kombi i odveze se do aviona. Službenik američke carine, koji ju je čekao pored letelice, predao joj je koverat. U njemu su se nalazili nekakvi papiri, sat i pasoš.

Džulija prelista očev pasoš. Nekoliko viza svedočilo je o poslednjim mesecima života Antonija Volša. Sankt Peterburg, Berlin, Hongkong, Bombaj, Sajgon, Sidnej... Toliki gradovi koje nikada nije upoznala, tolike zemlje koje je želela da poseti zajedno s njim.

Dok su četvorica muškaraca nešto užurbano radila oko kovčega, Džulija se priseti očevih dugih putovanja u vreme dok je još bila devojčica i dok se u školskom dvorištu tukla zbog svake sitnice.